

Ekolojik Krize Doğru: Küresel Isınmanın Bedeli-IV Ne Yapmalı?

Dr. Orkun ÖZBEK

Küresel ısınma ve iklim değişikliğini engellemek için bilim adamlarının önerdikleri önlemlerin odak noktası, bugüne değin alıştığımız hayatın ve tüketim alışkanlıklarımızın önemli ölçüde değişikliğe uğramasından geçmektedir.

Geçen yazımızın sonunda da öncelikle önemli olanın karbon emisyonunun en aza indirilmesi olduğunu, bu nedenle işin başında alınabilecek önlemlerin bugüne kadarki yaşam tarzımızla ve üretim anlayışımızla olan ilgisini kurabilmemiz olduğunu belirtmiştik.

Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin engellenebilmesi için alınması gereken önlemlerden bazıları bile, tüketim alışkanlıklarımız ve ekonomiye bakışımızı ne derece değiştirmemiz gerektiğine ilişkin ilginç öneriler olarak karşımıza çıkmaktadır:

- ◆ Fosil yakıtların (petrol, kömür vb.) kullanımının sınırlandırılması, giderek terk edilmesi,
- ◆ Enerji verimliliği yüksek teknolojiler kullanılması,
- ◆ Petrol geri kazanımlarının artırılması,
- ◆ Karbonun ayrıştırılıp depolanması,
- ◆ Orman alanlarının, su alanlarının korunması,
- ◆ Nüfus artışının dengelenmesi,
- ◆ Katı atıklar konusunda daha etkili önlemler alınması,
- ◆ Çevre dostu teknolojiler kullanılması,
- ◆ Daha az tüketim, yeniden kullanım, geri dönüşüm ilkesi çerçevesinde hareket edilmesi,
- ◆ Karbondioksit salınımlarını azaltabilecek şekilde tüketim alışkanlıklarını değiştirmeye çalışmak vb.

Bu kapsamda bilim adamları, radikal değişimler sayılabilecek; otomobil kullanımından, büyükbaş hayvan tüketiminin azaltılmasına, elektrikli aletlerin sınırlı kullanılmasından, daha az ve kısa mesafelere seyahat edilmesine kadar her türlü önlemin alınmasını önermekte,

Yukarıda yalnızca küçük bir kısmını saydığımız bu önlemler tek tek ele alındığında kolay uygulanabilir gibi görünebilir. Ancak örneğin bunların içinde en önemlisi sayılan, fosil yakıtların kullanımının sınırlandırılmasını biraz açarsak, bu konudaki red cephesinin ne kadar güçlü olduğu ve onları ikna edebilmenin zorluğu daha net görülecektir.

Yaşamsal önem taşıyan önlemlerden ilki fosil yakıtlar sorunu. Bunların içinde de kömüre dayalı enerji santrallerinin yapımının durdurulması var. Bu konuda bilimin getirdiği tek istisna, karbon tutma teknolojisine sahip olan kömür ve kömüre dayalı santrallerinin yapımı.



Bu oldukça pahalı bir teknoloji... Bu yüzden atmosfere karbon salınımına yol açan kömür santrallerinin yapımının hemen durdurulması, yapılmış olan santrallerin de enerji planlamasına göre aşamalı olarak kapatılması gerekiyor.

Karbon salınımı konusu bu kadar acilken Türkiye’de yapılması planlanan termik santraller, küresel ısınmanın getireceği zararların ve olayın aciliyetinin farkında olmadığımızı gösteriyor. Ya da fosil enerji bağımlılığından kurtulmak için alternatif enerji kaynaklarının farkında olmadığımızı...

Kömür konusunda artık bilimsel olarak kanıtlanmış bir şeyi tekrar edelim: Kömür tüm karbon salınımının yanı sıra en büyük hava kirleticisi durumunda. Bu yüzden kömüre dayalı elektrik santralleri kurmak isteyenlere bir kez daha anımsatmakta fayda var: “temiz kömür yoktur”

Fosil yakıtlardan petrol, kömürden sonra kullanımının kısıtlanması gereken diğer sera gazı suçlusunu... Hemen vazgeçilemeyeceğinin bilincinde olarak, süratle alternatif ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmesi ve zamanla petrol kullanımının azaltılması küresel ısınma konusunda “eşik noktası”ndan hızla uzaklaşmamıza neden olabilir.

Bilim adamlarınca ve çevre konusunda duyarlı geniş bir kesimce üzerinde anlaşılabilir, alınabilecek önlemlerden bir diğeri ise fosil yakıtların dünyanın sonuna gelme tehlikesinin farkına varılmadan, bugünkü hızla tüketilmesinin önüne geçmek için karbon vergisinin uygulanması.

Karbon salınımlarını yavaşlatabilecek şekilde, yüksek oranlı vergileme, caydırıcı bir etki yapacağı gibi elde edilecek vergi gelirlerinin yenilenebilir enerji kaynaklarına yönlendirilmesi ya da iklim değişikliğini durdurmak için kullanılması söz konusu olmalıdır.

Yalnızca bu iki unsur, yani öncelikle kömür, sonra da petrole dayalı enerjiyi acilen terk etmemiz gerekirken ısrarla bunların kullanımına devam edilmesinin tek gerekçesi, dev petrol ve kömür şirketlerinin olağanüstü kazançlar sağlaması... Bu şirketler gerek hükümetler gerekse bilim çevreleri üzerinde büyük baskı yaparak, en basitinden Kyoto Protokolünün bile işlerliğini engellemeye çalışıyorlar.

Küresel ısınmanın yerküre için ne kadar büyük bir tehdit oluşturduğunun bilincine varan ve her geçen gün varmakta olan milyonlar söz konusu. Bu kitlenin yarattığı etki hükümetleri sarsacak hatta düşürecek denli büyük.

Örneklere en önemlisi, Avustralya’da yaşandı. Yıllardır yaşanmamış derecede kuraklık ve buna bağlı olarak iklim değişikliği tehlikesinin ayırıcılığı olan aktivistlerin mücadelesi, dünyanın çoğu yerinde olduğu gibi Avustralya’da da konuyu önemsemeyen liberal iktidarın düşmesine yol açtı. Yeni gelen İşçi Partisi hükümetinin ilk icraatı ise Kyoto Protokolü’nü imzalamak oldu.

ABD başkanlık seçimlerinde, milyonu aşan sayıda çevreci ve aktivistler, konunun önemine dikkat çekiyor ve fosil yakıt ve enerji şirketlerine karşı mücadele ediyor. Başkan adaylarının onları dikkate almaması mümkün değil. İngiltere’de yeni uçuş pistleri yapılmaması için Heathrow havaalanı önünde kamplar kuruldu, uçakların kuyruğuna, parlamento binasının tepesine esprili pankartlar asıldı.

Britanya’da ise 30 yıl aradan sonra yeni kömür santralleri yapılması planları üzerine, en büyük kömürlü santrale giden dev kömür trenleri durdurulup yükleri demiryoluna boşaltıldı, trenin üzerine de, “Kömür Toprakta Kalmalı” diye dev boyutlu bir pankart asıldı.

Küresel ısınmaya karşı alınabilecek önlemler, yavaş yavaş petrole dayalı tüketim alışkanlıklarımızı değiştirme merkezli olmalı. Fosil yakıtların hızla tükenmekte olduğu, birkaç on yıllık sürede şu anda bilinen petrol rezervlerinin tükeneceği kanıtlanmış durumda. Bu durumda, yenilenebilir enerji (rüzgâr, güneş, jeotermal, vb.) çağına geçmek, örneğin, temiz hava ve su, enerji bağımsızlığı, güvenlik sorunlarının azalması, istihdam kaynaklarının artması gibi birçok açıdan, yeryüzündeki insanların ezici çoğunluğu için son derece mantıklı görünüyor.

Fosil yakıt çağını birkaç on yıl içinde zaten geride bırakmak zorunda kalacağımız besbelli iken, bunu daha çabuk gerçekleştirmek ve petrol-kömür ikilisini bir an önce terk etmek gerekiyor. Öte yandan, güneş ve rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının belki ilk bakışta göze çarpmayan bir avantajı da, su tüketimine pek ihtiyaç göstermemeleri.

21. yüzyılın belki de en önemli krizini su kıtlığının oluşturacağı ihtimali ve su kaynaklarının değerinin giderek müthiş bir oranda arttığı gerçeği göz önüne alındığında, bunun ne büyük bir avantaj oluşturduğu hemen anlaşılabilir.

Sonuç olarak şunu söylemek gerekir: Yüzyılımızın en can alıcı, çözümlenmesi acil konusu, küresel ısınma ve iklim değişikliğinin önüne geçilmesi. Bu, istikrarlı büyümeden enflasyona, cari açıktan küreselleşme sorunlarına kadar her şeye yalnızca parasal ekonomiyle bakılamayacak denli büyük ve çetrefil bir sorun.

Sorunun temelinde de, dünyadaki kaynakların hiç bitmeyecekmiş gibi kullanılmasına dayanan tüketim alışkanlıkları yatıyor. Sürekli 4x4 araçlara binerek, tatillerini dünyanın en uzak köşesindeki adalara uçakla giderek ve “sunileştirilmiş ihtiyaçları” gerçek ihtiyaçmış gibi görerek tüketen bir anlayıştan kurtulmadıkça, çok da uzak olmayan bir gelecekte açlık ve susuzluk yüzünden iç savaşlar çıkmış, gıda güvenliği kalmamış, tamamen çölleşmiş bir Afrika ve Akdeniz havzasının bulunduğu, yazın sellerin sıklıkla görülebildiği, fırtına ve kasırgaların eksik olmadığı, tarım alanlarının suyun yükselmesi nedeniyle talan olduğu, dünyanın beşinci büyük kıtası sayılan Antartika’da bile buzdan eser kalmayan, Himalayalar’da eriyen buzullar yüzünden tüm Asya kıtasının aç kalabileceği bir dünyada yaşıyor olacağız.

Daha da kötüsü bu gidişe dur demezsek öyle bir dünya da olmayacak.